

OBSAH

O autorech	9
Seznam zkratk	12
Role judikatury v právním řádu (namísto předmluvy)	15
Úvodem	19
1. VÝZNAM JUDIKATURY V KONTINENTÁLNÍM PRÁVU	23
1.1. Historie soudcovského práva v kontinentální Evropě	23
1.2. Vysvětlení expanze soudcovského práva ve 20. století	28
1.3. Současné pokusy popsat význam judikatury v kontinentálním právu	32
1.4. Kontinentální přístup k otázce závaznosti judikatury	36
2. PRECEDENT V TRADICI COMMON LAW	41
2.1. Common law	41
2.2. Závaznost precedentu	46
2.2.1. Kdo rozhodnutí vydal: závazný a přesvědčivý precedent	47
2.2.2. Která část rozhodnutí: ratio decidendi a obiter dicta	52
2.3. Práce s precedentem	56
2.4. Volnost a svázanost precedentem v tradici common law	60
3. ROLE JUDIKATURY V COMMON LAW A NA EVROPSKÉM KONTINENTU:	
   SROVNÁNÍ A ROZDÍLY	63
3.1. Odlišné chápání závaznosti	64
3.2. Odlišná koncepce práva a jeho pramenů	66
3.3. Právní jistota dosahovaná jiným způsobem	68
3.4. Odlišné funkce nejvyšších soudů: prospektivní a retrospektivní rozhodování	70
3.5. Shrnutí podaných argumentů	74
4. POŽADAVKY EVROPSKÉ ÚMLUVY O LIDSKÝCH PRÁVECH	
   KLADENÉ NA VNITROSTÁTNÍ JUDIKATURU	75
4.1. Původní (přímé) požadavky	76
4.1.1. Právo na veřejné vyhlášení rozhodnutí soudu	76
4.1.2. Právo na odůvodnění rozhodnutí soudu	81
4.1.3. Právo na konzistentní judikaturu soudů	86
4.1.4. Jiné požadavky	90
4.2. Odvozené (nepřímé) požadavky	91
4.2.1. Judikatura jako součást zákonného základu pro zásah do práv a svobod zaručených Úmlouvou	91
4.2.2. Judikatura jako důkaz účinnosti vnitrostátního prostředku nápravy	96

Vzor citace:

Bobek, M., Kühn, Z. a kol. Judikatura a právní argumentace. 2. vydání.
Praha: Auditorium, 2013, 496 s.

AUTOŘI JEDNOTLIVÝCH KAPITOL

Igor N. Barilik – kapitola 16
 Michal Bobek – kapitoly 1, 2, 3, 7, 8, 11, 12
 Helena Bončková – kapitola 15.3 a 15.4
 Jaromír Hořák – kapitola 16
 Jiří Kmec – kapitola 4
 Zdeněk Kühn – kapitoly 1, 3, 5, 6, 7, 8, rejstřík
 Jan Lasák – kapitola 15 s výjimkou 15.3
 Pavel Molek – kapitola 14
 Radim Polčák – kapitoly 9, 10
 Ladislav Vyhnaněk – kapitola 13

CELKOVÁ REDAKCE

Michal Bobek
 Zdeněk Kühn

Auditorium
 www.auditorium.cz
 Praha 2013
 Vydání druhé

Recenzent: Jan Wintr
 Redakce: Petr Bělovský
 Grafika a sazba: Jindřich Hoch, www.sandstudios.cz

© Igor Barilik, Michal Bobek, Helena Bončková, Jaromír Hořák, Jiří Kmec,
 Zdeněk Kühn, Jan Lasák, Pavel Molek, Radim Polčák, Ladislav Vyhnaněk

ISBN 978-80-87284-35-3

5. ROLE JUDIKATURY V ČESKÉM PRÁVU	101	7.2. Právní věty a jejich význam v argumentaci judikaturou	185
5.1. Druhy závaznosti soudního rozhodnutí v českém právu	102	7.3. Kazuistický pozitivismus, judikatorní koláže a další nešvary	190
5.1.1. Výrok nálezu Ústavního soudu, kterým je zrušen právní předpis (obecná derogační norma)	102	7.4. Citace judikatury	193
5.1.2. Závaznost soudního rozhodnutí v individuální kauze	103	7.4.1. Neurčité a vágní odkazy na judikatury	195
5.1.3. Závaznost precedentního charakteru: obecný normativní význam judikatury	107	7.4.2. Argumentace nepublikovanou judikaturou	196
5.2. Normativní význam judikatury vyšších soudů, především Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, v českém právním řádu	108	7.4.3. Příklady zahraničních citačních standardů judikatury	200
5.2.1. Normativní síla judikatury	112	7.5. Jak citovat judikaturu: stručný návod	202
5.2.2. Judikatura jako podpůrný nebo ilustrativní argument	117	7.5.1. Ústavní soud	202
5.3. Závaznost judikatury Ústavního soudu	119	7.5.2. Nejvyšší soud	203
5.4. Faktory ospravedlňující nahrazení starého právního názoru právním názorem novým (změna judikatury)	120	7.5.3. Nejvyšší správní soud	204
5.5. Institucionalizovaná změna právního názoru vrcholných soudů	127	7.5.4. Jiné české soudy	204
5.6. Stanoviska Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu	131	7.5.5. Evropské soudy	205
5.7. Prospektivní (precedentní) a retrospektivní judikování Nejvyššího soudu	134	7.5.6. Citace judikatury jiných států	205
5.7.1. Ústavní soud a omezování prospektivní funkce nejvyšších soudů	138	7.5.7. Shrnutí	207
5.7.2. Pokus o mapování důvodů judikatury Ústavního soudu popírající prospektivitu judikatury Nejvyššího soudu	144	8. PUBLIKACE JUDIKATURY	209
6. ČASOVÁ PŮSOBNOST JUDIKATURY	147	8.1. Způsob publikace judikatury jako zrcadlo doby	210
6.1. Retrospektivita a prospektivita soudcovského práva	149	8.1.1. Publikace judikatury před rokem 1948	210
6.2. Intertemporalita judikatorních odklonů v české praxi	154	8.1.2. Centralizovaná pravda: publikace judikatury v letech 1948–1989	214
6.2.1. Závaznost kasačního rozhodnutí ve vztahu k pozdějším judikatorním posunům téhož kasačního soudu	155	8.1.3. Publikace judikatury po roce 1989	216
6.2.2. Judikatorní odklony a jejich intertemporalita obecně	159	8.2. Elektronická publikace judikatury: změna pouze nosiče, nebo i přístupu?	218
6.3. Intertemporalita judikatorních odklonů v rozhodovací praxi Nejvyššího správního soudu	162	8.3. Publikace judikatury v České republice: přetrvávající otázky	221
6.4. Temporální dopady zrušení právního předpisu Ústavním soudem	165	8.3.1. Anonymizace	222
6.4.1. Ústavní soud zruší právní předpis a současně posune okamžik vykonatelnosti nálezu do budoucna	166	8.3.2. Míra vhodné editace publikované judikatury	226
6.4.2. Rozhodování obecných soudů v dřívějších kauzách po vydání derogačního nálezu	168	8.3.3. Informační zahlcení	227
6.4.3. Pravomocné rozhodnutí orgánu veřejné moci, které aplikovalo zákon zrušený později Ústavním soudem jako protiústavní	171	9. INFORMAČNÍ SYSTÉMY PRO PRÁCI S JUDIKATUROU:	
7. ARGUMENTACE A CITACE JUDIKATURY SOUDEM A ADVOKÁTEM	175	AUTOMATIZOVANÉ ZPRACOVÁNÍ JUDIKATURY	231
7.1. Zná soud judikaturu? K roli soudce a advokáta při argumentaci judikaturou	175	9.1. Judikatura jako právní informace	231
7.1.1. Vševedoucí soud a typy právního diskurzu	176	9.2. Editace judikatury	233
7.1.2. Rozsah zásady iura novit curia dnes	178	9.3. Komprimace judikatury	238
7.1.3. Advokát a argumentace judikaturou	181	9.4. Indexace judikatury	240
7.1.4. Argumentace judikaturou unijních soudů	183	9.5. Poznámka ke struktuře rozhodnutí a formálním standardům	245
		9.6. Možnosti evidenčních systémů	247
		9.7. Shrnutí	252
		10. VÝHLEDÁVÁNÍ VE VYBRANÝCH INFORMAČNÍCH SYSTÉMECH	
		PRO PRÁCI S JUDIKATUROU	253
		10.1. Ústavní soud – NALUS	253
		10.2. Nejvyšší soud	260
		10.3. Evidenční systém judikatury vrchních a krajských soudů	264
		10.4. Nejvyšší správní soud	265
		10.5. Soudní dvůr Evropské unie – CURIA	270
		10.6. Vyhledávač EUR-lex	273
		10.7. Evropský soud pro lidská práva – HUDOC	280

11. JUDIKATURA SOUDNÍHO DVORA EVROPSKÉ UNIE	285	13.4.2. Externí (vertikální) závaznost judikatury Ústavního soudu	364
11.1. Unijní soudy a Soudní dvůr Evropské unie	286	Závaznost v konkrétní věci	364
11.2. Rozsudek Soudního dvora	289	Precedenční závaznost	365
11.2.1. Struktura rozsudku	289	Následky nerespektování (precedenční) závaznosti	372
11.2.2. Styl odůvodnění	294	Interpretativní výroky a jejich vztah k závaznosti judikatury Ústavního soudu	373
11.2.3. Citace rozhodnutí unijních soudů	296	13.4.3. K intertemporálním účinkům změny judikatury Ústavního soudu	373
11.3. Stanovisko generálního advokáta	299	14. JUDIKATURA VE SPRÁVNÍM PRÁVU	377
11.4. Závaznost judikatury Soudního dvora pro vnitrostátní soudy	303	14.1. Postavení správního soudnictví a formy rozhodování	381
12. JUDIKATURA EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA	307	14.2. Způsoby sjednocování rozhodovací činnosti	383
12.1. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva	308	14.2.1. Rozšířený a „superrozšířený“ senát	384
12.2. Rozhodnutí ESLP v právních řádech smluvních stran	312	14.2.2. Zásadní usnesení	389
12.2.1. Výkon jednotlivých rozhodnutí	313	14.2.3. Stanoviska	390
12.2.2. Širší závaznost judikatury	314	14.3. Systém publikace rozhodnutí	391
12.2.3. Závaznost judikatury ESLP v právu vybraných smluvních stran	316	14.4. Vztah k ostatním vrcholným soudům	393
12.3. Judikatura ESLP v českém právu	320	14.4.1. Vztah k Nejvyššímu soudu	393
12.3.1. Postavení Evropské úmluvy v českém právu	320	14.4.2. Vztah k Ústavnímu soudu	395
12.3.2. Postavení judikatury ESLP pohledem českých soudů	324	14.5. Vztah k mezinárodnímu a evropskému právu	405
12.4. Použití judikatury ESLP ve vnitrostátní praxi	327	14.5.1. Vztah k unijnímu právu a judikatuře Soudního dvora EU	406
13. JUDIKATURA V ÚSTAVNÍM PRÁVU	333	14.5.2. Vztah k Evropskému soudu pro lidská práva	408
13.1. Formy rozhodování Ústavního soudu a rozhodovací tělesa	334	14.5.3. Vztah k dalším pramenům mezinárodního práva	410
13.1.1. Způsoby rozhodování Ústavního soudu	334	14.5.4. Vztah k judikatuře zahraničních soudů	412
13.1.2. Volba způsobu rozhodování	336	14.6. Typické oblasti rozhodovací činnosti	414
13.1.3. Odlišné stanovisko	338	15. JUDIKATURA V OBČANSKÉM A OBCHODNÍM PRÁVU	417
13.1.4. Rozhodovací tělesa	341	15.1. Sjednocování rozporné judikatury nižších soudů a Nejvyššího soudu	419
13.2. Rozhodnutí Ústavního soudu z hlediska formy	342	15.1.1. Institucionalizovaná změna právního názoru Nejvyššího soudu	420
13.2.1. Úprava	343	15.1.2. Příklady kauz řešených velkým senátem	424
13.2.2. Struktura	343	15.1.3. Změna právního názoru cestou odlišení skutkových okolností	426
13.2.3. Jazyk	344	15.1.4. Změna právního názoru mimo institucionalizovanou cestu	427
13.3. Práce s prameny	346	15.1.5. Stanoviska Nejvyššího soudu	458
13.3.1. Práce Ústavního soudu s vlastní judikaturou	346	15.2. Systém publikace judikatury	429
13.3.2. Práce s judikaturou obecných soudů	348	15.2.1. Zpřístupnění judikatury prostřednictvím internetu	432
13.3.3. Práce s judikaturou zahraničních soudů	349	15.2.2. Citace judikatury a práce s ní	432
13.3.4. Práce s judikaturou mezinárodních soudů	350	15.2.3. Judikatura z let 1948–1989	434
13.3.5. Práce s literaturou	351	15.2.4. Judikatura z doby před rokem 1948	435
13.3.6. Dopad práce s prameny na argumentaci účastníků řízení	353	15.3. Práce s judikaturou a právem Evropské unie	435
13.4. Závaznost judikatury Ústavního soudu	353	15.4. Práce s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva	438
13.4.1. Interní (horizontální) závaznost judikatury Ústavního soudu	354	15.5. Srovnávací právo	441
Res iudicata	354	15.6. Právo mezinárodní a unifikační	442
„Vnitřní“ precedenční účinky rozhodnutí	355	15.7. Argumentace právní doktrínou	443
Pravá změna judikatury	356	15.8. Vztah obecných soudů a Ústavního soudu	444
Nepřavá změna judikatury	359		

16. JUDIKATURA V TRESTNÍM PRÁVU	449
16.1. Rozhodování trestních soudů v historických souvislostech	451
16.1.1. Evropský rozměr	451
16.1.2. Český a československý rozměr	453
16.2. Formy rozhodování trestních soudů	455
16.2.1. Formy soudních rozhodnutí	456
16.2.2. Náležitosti soudních rozhodnutí	457
16.2.3. Problematika utajování odlišného názoru v trestních věcech	458
16.3. Prameny trestní judikatury	459
16.3.1. Periodické tituly	460
16.3.2. Neperiodické tituly	462
16.3.3. Internetové zdroje	463
16.3.4. Problematika anonymizace trestních judikátů	464
16.4. Judikatura obecných soudů v trestních věcech	465
16.4.1. Judikatura trestního kolegia Nejvyššího soudu	465
Sjednocující stanoviska	466
Stížnost pro porušení zákona	469
Dovolání	471
16.4.2. Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu	473
16.5. Judikatura Ústavního soudu v trestních věcech	474
16.5.1. Příklady judikatorní interakce Ústavního soudu a Nejvyššího soudu	478
16.6. Používání judikatury a argumentace judikaturou v trestněprávní praxi	481
16.6.1. Práce soudů s judikaturou a jinými prameny	482
16.6.2. Práce procesních stran s judikaturou	483
16.6.3. Vědecká a pedagogická práce s trestní judikaturou	485
16.7. Několik kritických poznámek k současné judikatuře trestních soudů	485
Resumé	488
Rejstřík	491

O AUTORECH

IGOR N. BARILIK (1987) je absolventem a interním doktorandem Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze působícím na katedře trestního práva. V letech 2011–2012 studoval kriminologii a trestní justici na Právnické fakultě Univerzity v Oxfordu (Exeter College). Absolvoval též studijní pobyt na Griffithově univerzitě v Austrálii a několik odborných praxí, například na Úřadě prokuratury Mezinárodního trestního tribunálu pro genocidu ve Rwandě a na policejních odděleních v Čechách, na Slovensku a v Austrálii. Věnuje se trestnímu právu, kriminologii a kriminalistice.

MICHAL BOBEK (1977) je profesorem evropského práva na College of Europe / Collège d'Europe a vědeckým pracovníkem Institutu evropského a srovnávacího práva Právnické fakulty Univerzity v Oxfordu. Dříve vyučoval na univerzitách v Oxfordu, Torontu, Paříži, Varšavě a hostoval na řadě dalších po celé Evropě. Externě přednáší na slovenské i české Justiční akademii, stejně jako v profesním vzdělávání pro řadu dalších institucí. Právo a mezinárodní vztahy studoval v Praze, Bruselu, Cambridge, Brisbane, Oxfordu a na Evropském univerzitním institutu ve Florencii. Je autorem, spoluautorem či editorem deseti knih, dvou komentářů a řady článků v oblasti evropského práva, srovnávacího práva veřejného a právní teorie publikovaných po celém světě v češtině, angličtině, francouzštině a němčině, přeložených také do rumunštiny, polštiny, ruštiny či čínštiny. Jeho zatím poslední monografii zabývající se využitím srovnávací argumentace v judikatuře evropských soudů vydává v roce 2013 nakladatelství Oxford University Press. Spoluzaložil Českou společnost pro evropské a srovnávací právo a zároveň jí předsedá. Spoluzaložil Jiné právo a snaží se stále ještě občas na něj něčím přispět. V minulosti pracoval mimo jiné jako asistent předsedy soudu a vedoucí oddělení dokumentace a analytiky Nejvyššího správního soudu.

HELENA BONČKOVÁ (1985) je asistentkou předsedkyně Nejvyššího soudu a postgraduální studentkou na katedře mezinárodního a evropského práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity. Vystudovala právo na Právnické fakultě (Mgr. 2010), mezinárodní vztahy a evropská studia na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity (Bc. 2009, Mgr. 2011) a magisterský program „Contentieux européen“ na Univerzitě v Lucemburku (LL.M. 2012). Absolvovala studijní pobyty na Univerzitě v Bergenu, Středoevropské univerzitě v Budapešti a Evropském univerzitním institutu ve Florencii. V letech 2008–2009 pracovala v Sekci pro předsednictví České republiky v Radě Evropské unie jako styčná koordinátorka polských delegací. V letech 2009–2011 působila jako poradkyně pro evropské právo na zahraničním oddělení Nejvyššího soudu.